

ifrågavarande område medgifves på de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkor, men med skyldighet för staden att det-samma till Kongl. Maj:t och Kronan, i händelse af behof, efter sex månaders uppsägning återlemna.

Häruti instämde Herrar *C. Petre*, *E. af Klint*, Friherre *J. Stjernblad*, Grefve *A. Mörner* och *F. Hederstjerna*.

Herr *C. Ekman* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i be-handlingen af förevarande ärende.

N:o 37.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående tillstånd för Stockholms Stad att framgent disponera en Kongl. Maj:t och Kronan tillhörig egen-dom å Kungsholmen.

(I.-A.)

Uti ofvanberörda, till Riksdagen aflåtna nådiga Proposition (N:o 17) har Kongl. Maj:t, på ansökan af Stockholms stadsfullmäktige och efter vederbö-randes hörande, af anförda skäl föreslagit, det Riksdagen måtte medgifva, att en å Kungsholmen här i staden belägen, i stadens tomteböcker under N:is 5 och 6 i kvarteret Bryggaren upptagen tomt med derå befintliga, staten tillhö-riga åbyggnader, hvilken egendom tillhört den regala bränneri inrättningen, men i följd af 1815 års Riksdags beslut, genom Kongl. Brevet den 16 Augusti samma

år, upplåtits till begagnande af den gemensamma kurhusinrättningen för Stockholms stad och län samt sedermera varit af denna inrättning disponerad, måtte af Stockholms stad fortfarande besittas, så länge tomten användes till kurhusinrättning, mot förbindelse för staden att på de vilkor, som vore eller framdeles kunde blifva fastställda, å kurhusinrättningen upplåta plats åt sjukjemväl från Stockholms län, så länge länet ville af sådan gemensam sjukvårdsinrättning sig begagna.

Stats-Utskottet, till hvars behandling denna nådiga framställning blifvit remitterad, har, efter erhållen kännedom af de ärendet rörande handlingar och kartor, tagit detsamma i öfvervägande och får till en början i minnet återkalla, hurusom ej mindre ett vid 1862—1863 års riksdag framställt förslag om ifrågavarande tomters öfverlåtelse och försäljning blef af Rikets Ständer afslaget, än äfven Kongl. Maj:ts till 1870 års Riksdag aflåtna nådiga proposition om berörda fastighets öfverlemnande under full eganderätt åt den för Stockholms stad och län gemensamma kurhusinrättningen blef af dåvarande Riksdags Stats-Utskott afstyrkt och genom Kamrarnes olika beslut förföll.

Af handlingarne inhemtas, att berörda egendom åren 1775 och 1784 af staten inköptes för ett sammanlagdt belopp, efter nu gällande myntvärde motsvarande omkring 39,000 Rdr; och torde egendomens nuvarande värde, fastän närmare utredning derom saknas, kunna antagas vida öfverstiga nämnda summa. Ehuru Utskottet ej förbiser fördelen af, att en sjukvårdsanstalt af ifrågavarande art med möjlighet till klinisk undervisning finnes i närheten af det å Kungsholmen belägna medicinska läroverket och de öfriga stora klinikerna, synes dock berörda egendom vara alltför dyrbar för att böra utan lösen till nämnda ändamål öfverlemnas, i synnerhet som den föreslagna upplåtelsen af ifrågavarande tomt väl torde kunna auses från statens sida medföra samma uppostring, som om eganderätten dertill afhändes. Härförutom synes denna egendom, hvars areal uppgår till 112,410 kvadratfot, vara vida större, än som för det dermed nu afsedda ändamålet torde vara nödigt.

Vid sammanträde den 4 Oktober nästlidna år hafva Stockholms stadsfullmäktige förklarat staden villig att för anläggandet af ett hofstall å artilleriplanen till Kongl. Maj:ts och kronan *mot skälig ersättning* afstå några inom La dugårdslands församling belägna områden, hvilka beräknats innehålla 38,350 kvadratfot. Då sålunda anspråk redan blifvit framställt på ersättning för utrymme, som på annat ställe inom Stockholms stad kan vara för staten behöfligt, har det synts Utskottet icke vara rätt välbetänkt att nu utan ersättning till nämnda stad afträda staten tillhöriga, otvifvelaktigt ganska värdefulla tomter, helst erfarenheten gifver vid handen att, då staten för ett eller annat

ändamål behöft förskaffa sig tomtplatser inom hufvudstadens område, sådant icke kunnat ske utan betydliga uppoffringar.

Utskottet hemställer på grund häraf,
att Riksdagen icke måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i of-
vanberörda hänseende behagat föreslå.

Stockholm den 4 Mars 1874.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

Reservation:

af Herrar Friherre *F. A. Funck, C. Petre, C. Skogman, F. Brusewitz* och *F. Hederstjerna*, hvilka såsom sin mening åberopade ett förslag till utlåtande, så lydande:

“Stats-Utskottet, till hvars behandling detta ärende blifvit remitteradt, har, efter erhållen kännedom om de till ärendet hörande handlingar, tagit detsamma i öfvervägande och i hufvudsak icke haft något att emot den nådiga framställningen erinra. Utskottet hänvisar alltså till hvad som, rörande denna fråga, i den Kongl. propositionen är vordet anfördt och får för egen del anföra följande.

Vid indragningen till Kronan under Gustaf I:s tid af samtliga kloster-godsen inbegreps deri äfven Munklägret med alla dess egor och tillhörigheter, hvarefter berörde holme, med undantag af vissa tomter, hvarom nu ej är fråga, genom Drottning Christinas öppna bref den 24 April 1644 och den 27 Mars 1647, donerades till Stockholms stad. Åtskilliga tomter å samma holme, som under Carl XI:s tid erhöll namnet Kungsholmen, försålde staden sedermera till enskilda personer, och kom sålunda ifrågavarande område, bestående af två tomter under N:is 45 och 46, i enskild ego. Enligt designation af år 1740 innehåller tomten N:o 45 17,928 qv.-alnar och enligt designation af år 1811 utgör arealen å tomten N:o 46 10.174½ qv.-alnar eller tillsammans 28,102½ qv.-alnar, lika med 112,410 qv.-fot. Kongl. Direktionen öfver regala bränne-

rierna i riket tillhandlade sig förstnämnda tomt år 1784 för 6,333 rdr 16 sk. Specie och den sistnämnda år 1775 för 61,500 Daler kpmt. Nedanom dessa tomter finnes en strandplats, som stänger dem från sjön; och då staten ej kan ega bättre rätt till förstnämnda område än de enskilda personer, från hvilka staten inköpt detsamma, men, jemlikt 4 kap. 2 § Jorda-balken och i enlighet med Kongl. Maj:ts dom den 25 Maj 1868, eganderätt till tomt i stad ej medför någon rätt atom de på designationen upptagna gränser, måste nämnda strandplats, innehållande i areal 17.752 qv.-fot, anses tillhöra Stockholms stad, såsom förut egare till hela holmen. Då således staten icke eger berörda strandplats, synes, äfven om ifrågavarande tomter skulle kunna anses vara för stora för det afsedda ändamålet, skäl icke förefinnas att derifrån afskära en jordremsa, af hvilken, såsom belägen emellan två för staten icke disponibla områden, det allmänna icke skulle kunna draga någon nytta. Som den nedanför omnämnda strand belägna vik är fylld med grundt och sumpigt vatten, torde för öfrigt det vara för ifrågavarande sjukvårdsanstalt synnerligen ändamålsenligt, att den närmare sjön liggande, för byggnadsföretag otjenliga marken förses med trädplanteringar till renande af den från berörda vatten uppstigande osunda luft.

Såsom en synnerligen vigtig synpunkt för frågans bedömande har Kongl. Maj:t i den nådiga Propositionen framhållit, hurusom kurhusinrättningen afses att fylla icke blott kommunernas utan äfven ett statens behof af ganska maktpåliggande art. Genom Kongl. Maj:ts stadgar för Carolinska Medico-kirurgiska Institutet den 26 April 1861 vore det nemligen föreskrifvet, att medicine kandidat för admission till medicine licentiatexamen borde hafva tjänstgjort vid kliniken för syfilis i två månader, samt att Stockholms stads och läns kurhus för nämnda ändamål skulle vara för de studerande tillgängligt. Att denna kurhusets uppgift icke blifvit förbisedd vid utarbetande af planen till inrättningens utvidgning, kunde man finna bland annat deraf, att å ritningarne till det nya sjukhuset upptagits ett rum, ämnadt till föreläsningssal. Då det för läkarebildningen vore af största vikt, att de kliniker, vid hvilka undervisning meddelades, anordnades på det mest ändamålsenliga sätt, och då till en sådan anordning bland annat hörde, att klinikerna förlades så nära intill hvarandra, att samtidig tjänstgöring vid två eller flera af dem, såsom nu vore föreskrifvet, i möjligaste mån underlättades, läge det utan tvifvel i statens intresse att befordra uppförandet af ett efter den medicinska vetenskapens fordringar inrättadt kurhus i de öfriga stora klinikernas och Carolinska Institutets närmaste grannskap.

Stats-Utskottet, som delar dessa åsigtter, angående den stora betydelse för den medicinska undervisningen, som Stockholms kurhus eger, har derföre ansett klok omtanke bjuda, att vid det föreslagna förnyandet af ifrågavarande egendoms upplåtelse till nämnda kurhus fästes ett vilkor, hvarigenom nämnda undervisning uttryckligen tillförsäkras de fördelar, som, enligt hvad Kongl.

Maj:t anført i planen till kurhusinrättningens utvidgning, blifvit för densamma afsedda; och hemställer Utskottet alltså,

det ville Riksdagen medgifva, att Stockholms stad må fortfarande besitta ifrågavarande tomt med derå befintliga, staten tillhörande åbyggnader, så länge tomten användes till kurhusinrättning, mot förbindelse för staden dels att på de vilkor, som äro eller framdeles kunna blifva fastställda, å kurhusinrättningen upplåta plats åt sjuke jemväl från Stockholms län, så länge länet vill af sådan gemensam sjukvårdsinrättning sig begagna, dels ock att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som å de af Arkitekten P. U. Stenhammar år 1872 upprättade ritningarne är föreslaget, inom kurhuset annordna och underhålla för den dithörande medicinska undervisningen lämplig föreläsningssal.